

Praktické postupy pri anafylaxii v urgentnej starostlivosti

Cieľ príspevku: Poskytnúť čitateľovi praktické postupy pri rozpoznaní anafylaxie u pacientov v prednemocničnej starostlivosti, jej včasnú a správnu liečbu. Cieľom je v krátkom čase zvládnuť diagnostiku a liečbu anafylaxie tak, aby bol možný transport pacienta/tky do zdravotníckeho zariadenia.

Po jej preštudovaní a úspešnom zvládnutí e-testu bude čitateľ poznať príčiny a klinické príznaky anafylaxie, zvládne odporúčanú liečbu a predíde zhoršeniu stavu pacienta s anafylaxiou. Bude schopný stabilizovať stav pacienta natoľko, aby bol možný a bezpečný jeho transport do zdravotníckeho zariadenia.

Kľúčové slová: alergická reakcia, anafylaktická reakcia, anafylaxia, angioedém, refraktérna anafylaxia, urgentná zdravotná starostlivosť, urtikária, záchranná zdravotná služba

Príspevok je určený pre záchranárov, sestry a lekárov v prednemocničnej a ambulantnej starostlivosti a na urgentných príjmoch.

Autor: MUDr. Adriana Kilianová
 Edukačné a tréningové centrum, Mereia, a.s., Bratislava
 Email: adriana.kilianova@gmail.com
 Vytvorené: 2.1.2023

Obsah

1. Úvod
2. Definícia
3. Etiológia
4. Patofyziológia
5. Klinický obraz
6. Diagnostika a diferenciálna diagnostika
7. Liečba
8. Anafylaxia ako špeciálna príčina zastavenia obehu
9. Smerovanie pacienta
10. Záver
11. Literatúra

1 Úvod

Alergická reakcia je neprimeraná reakcia organizmu na alergén. **Najzávažnejšou** formou alergickej reakcie je **anafylaxia** - prudká reakcia imunitného systému pacienta na alergén, ktorá bezprostredne ohrozuje pacienta na živote, pričom nemusí byť ihneď rozpoznaná, pretože má viacero rôznych klinických prejavov. Anafylaxia sa vyznačuje **nepredvídanosťou** a **variabilným** priebehom. Spoločným znakom je **zlyhávanie základných životných funkcií** u pacienta, ako je výrazný pokles tlaku, problémy s dýchaním, porucha vedomia. Reakcia organizmu na alergén sa môže spustiť už po niekoľkých sekundách a do niekoľkých minút môže viesť k zlyhaniu dýchania a obehu a úmrtiu. Pri správnom a včasnom stanovení diagnózy je k **dispozícii** okamžitá a jednoduchá liečba, ktorá vedie k výraznému zlepšeniu stavu pacienta. Je preto dôležité včas rozpoznať prítomnosť anafylaxie a bez zdržiavania podať odporúčanú liečbu.

2 Definícia

Anafylaktická reakcia je definovaná ako ťažká až život ohrozujúca akútna alergická reakcia. Vzniká na podklade imunopatologickej reakcie I. typu (podľa Gella a Coombsa), ktorá je sprostredkovaná predovšetkým protilátkami IgE. Spôsobiť ju môže bodnutie hmyzom, užitie konkrétnej potravy

či podanie lieku, podporiť jej vznik môže predošlá fyzická námaha. Každý intravenózne podaný liek môže viesť k anafylaktickej reakcii.

Americká akadémia alergie, astmy a imunológie **definuje anafylaxiu** ako „akútny, život ohrozujúci stav, podmienený rôznymi mechanizmami, s rôznou klinickou manifestáciou a závažnosťou, na základe náhleho uvoľnenia mediátorov z bazofilov a mastocytov“.

3 Etiológia

V súčasnosti má približne tretina obyvateľstva sveta rôznu formu alergie, pričom približne polovica alergií je spôsobených **hmyzom** či **potravinami** a polovica podanými **liekmi**. Počet anafylaktických reakcií má stúpajúci trend. Podiel na spustení alergickej či anafylaktickej reakcie má aj prítomné prebiehajúce vírusové ochorenie, ako aj zvýšená telesná námaha (tzv. cvičením indukovaná, potravinami asociovaná anafylaxia).

Rizikovým faktorom pre vznik anafylaxie je prítomnosť atopie, astmy či potravinových alergií. Trikrát častejšie sa anafylaxia vyskytuje u žien, než u mužov. U pacientov s psychickou labilitou, emočným stresom a pocitom strachu či úzkosti je častejší výskyt anafylaktoidných reakcií.